European Journal of Economics, Finance and Business Development
ISSN (E): 2938-3633
Volume 4, Issue 11 November - 2026

PORTUGUESE TOPONYMY: HISTORICAL FORMATION, LINGUISTIC STRATA, AND THE CULTURAL-HISTORICAL CHARACTERISTICS OF GEOGRAPHICAL NAMES

Mirzakarimova Asila Alisherovna
Master's Student in History (Namangan Branch)
Tashkent International University of Chemistry

Mavlonov Adham Anvarxanovich
Dean of the Faculty of Education, Associate Professor

Abstract

This article analyzes the historical formation processes of Portuguese toponymy, the etymological characteristics of geographical names, and their significance in studying the country's cultural heritage. Place names within the territory of Portugal are examined in relation to ancient indigenous languages, as well as Latin, Germanic, Arabic, and the historical development of the Portuguese language itself. Particular attention is paid to the preservation of ancient hydronyms, naming traditions from the Roman Empire, toponymic traces of Arab-Muslim culture, and the evolution of geographical names during the Middle Ages. The study employs historical-comparative, etymological, linguogeographic, and source-based analytical methods. Drawing on scholarly literature, the article establishes that Portuguese toponymy constitutes a complex system, embodying linguistic and cultural markers from various historical periods. Furthermore, the regional variations of geographical names and their role in preserving the historical memory and cultural identity of the local population are examined.

Keywords: Portugal, toponymy, geographical names, etymology, hydronymy, historical geography, linguistic stratum, Latin, Arabic, cultural heritage, historical memory.

Introduction

PORTUGALIYA TOPONIMIYASI: TARIXIY SHAKLLANISHI, LINGVISTIK QATLAMLARI VA GEOGRAFIK NOMLARNING MADANIY-TARIXIY XUSUSIYATLARI

Mirzakarimova Asila Alisherovna
Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti
Namangan filiali Tarix mutaxassisligi magistranti

Mavlonov Adham Anvarxanovich
Ta'lim fakulteti dekani, dotsent

Annotatsiya

Mazkur maqolada Portugaliya toponimiyasining tarixiy shakllanish jarayonlari, geografik nomlarning etimologik xususiyatlari va ularning mamlakat madaniy merosini o‘rganishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Portugaliya hududidagi joy nomlari qadimgi mahalliy tillar, lotin, german, arab hamda portugal tilining tarixiy taraqqiyoti bilan bog‘liq holda tadqiq etiladi. Ayniqsa, qadimgi gidronimlarning saqlanishi, Rim imperiyasi davridagi nomlash an’analari, arab-musulmon madaniyatining toponimik izlari va o‘rta asrlarda geografik nomlarning o‘zgarishiga alohida e’tibor qaratiladi. Tadqiqotda tarixiy-qiyosiy, etimologik, lingvogeografik va manbashunoslik tahlili usullaridan foydalanildi. Ilmiy adabiyotlar asosida Portugaliya toponimiyasi turli tarixiy davrlarning til va madaniyatga oid belgilarini o‘zida mujassamlashtirgan murakkab tizim ekanligi asoslanadi. Shuningdek, geografik nomlarning hududiy tafovutlari, mahalliy aholining tarixiy xotirasi va madaniy o‘zligini saqlashdagi o‘rni yoritiladi.

Kalit so‘zlar: Portugaliya, toponimiya, geografik nomlar, etimologiya, gidronimiya, tarixiy geografiya, lingvistik qatlam, lotin tili, arab tili, madaniy meros, tarixiy xotira.

KIRISH

Geografik nomlar har qanday xalqning tarixiy xotirasi, til taraqqiyoti va madaniy dunyoqarashini aks ettiruvchi muhim manbalardan biridir. Muayyan hududdagi shahar, qishloq, daryo, tog‘ va boshqa geografik obyektlarning nomlanishi uzoq davom etgan tarixiy jarayonlar natijasida shakllanadi. Shu sababli toponimlarni o‘rganish faqat tilshunoslik doirasi bilan cheklanmay, tarix, geografiya, etnologiya, arxeologiya va madaniyatshunoslik bilan ham bevosita bog‘liqdir. Yevropaning janubi-g‘arbida, Pireney yarimorolining Atlantika okeaniga tutash qismida joylashgan Portugaliya ana shunday murakkab tarixiy-lingvistik taraqqiyotga ega mamlakatlardan hisoblanadi. Uning hududi turli davrlarda mahalliy qadimgi jamoalar, Rim imperiyasi, german qirolliklari va musulmon Andalusi siyosiy-madaniy makoni bilan aloqador bo‘lgan. Bu jarayonlar mamlakatning etnik tarkibi, xo‘jalik hayoti va til muhitiga ta’sir ko‘rsatish bilan birga geografik nomlar tizimida ham iz qoldirgan. Portugaliya toponimiyasining o‘ziga xosligi shundaki, ayrim nomlar antik davrdan buyon saqlanib kelgan bo‘lsa, boshqalari o‘rta asrlardagi siyosiy, diniy va demografik o‘zgarishlar natijasida yangicha shakl kasb etgan. Masalan, Porto, Lisboa, Coimbra va Algarve kabi nomlar turli tarixiy davrlar bilan bog‘liq bo‘lib, ularning kelib chiqishi mamlakat tarixining muayyan jihatlarini tushunishga yordam beradi. Portugaliyalik tadqiqotchi Carlos Rocha geografik nomlarni tarixiy til qatlamlari asosida o‘rganish hududning lingvistik rivojlanishini qayta tiklashga xizmat qilishini ta’kidlaydi. Uning Portugaliya gidronimiyasiga bag‘ishlangan tadqiqotlari qadimgi nomlarning saqlanish darajasi hamda lotin-romantika va arab tiliga oid unsurlarning hududiy tarqalishini aniqlash imkonini beradi[1] [1]. Shuningdek, Maria Alice Fernandes va Esperança Cardeira o‘rta asr Portugaliya toponimiyasini o‘rganishda arab, andalusiy romantika tili hamda galisiy-portugal tili o‘rtasidagi tarixiy munosabatlarga e’tibor qaratganlar[2] [2].

[1] Rocha C. Estratigrafia linguística da hidrotoponímia de Portugal continental // Revista de Estudos da Linguagem. – 2018.
[2] Fernandes M. A., Cardeira E. Notas sobre toponímia portuguesa medieval // Aproximacións á variación lexical no dominio galego-portugués. – A Coruña: Universidade da Coruña, 2017. – P. 149–174.

Mazkur tadqiqotning maqsadi Portugaliya geografik nomlarining tarixiy shakllanishini o‘rganish, ularning asosiy lingvistik qatlamlarini aniqlash hamda toponimik tizim orqali mamlakatning madaniy-tarixiy taraqqiyotini yoritishdan iborat. Tadqiqotning ahamiyati Portugaliya toponimiyasini faqat alohida nomlarning kelib chiqishi sifatida emas, balki tarixiy-madaniy jarayonlarni aks ettiruvchi yaxlit tizim sifatida talqin qilish bilan belgilanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Portugaliya toponimiyasiga oid ilmiy izlanishlar tarixiy tilshunoslik va onomastika fanlarining rivojlanishi bilan bevosita bog‘liqdir. Mazkur yo‘nalishdagi tadqiqotlarda geografik nomlarning dastlabki shakllari, ularning fonetik o‘zgarishi, til qatlamlari va hududiy tarqalishi asosiy masalalar sifatida o‘rganilgan. Carlos Rocha tomonidan 2017-yilda Lissabon universitetida himoya qilingan Etimologia dos hidrotopónimos de Portugal Continental: história linguística de um território nomli doktorlik dissertatsiyasi Portugaliya gidronimiyasini etimologik jihatdan tadqiq qilishga bag‘ishlangan. Ushbu ishda daryo nomlari turli tarixiy qatlamlar asosida guruhlashtirilib, ularning shakllanishida qadimgi tillar, lotin-romantika til muhiti va arab tilining ishtiroki ko‘rib chiqilgan[3] [3]. Olimning 2018-yilda e’lon qilingan tadqiqotida esa Portugaliya materik qismidagi gidronimlarning aksariyati lotin-romantika qatlamiga mansubligi, shu bilan birga, ayrim qadimgi nomlarda lotin tilidan oldingi lingvistik xususiyatlar saqlanib qolganligi aniqlangan[4] [1]. Fernandes va Cardeiraning 2017-yildagi tadqiqoti Portugaliya o‘rta asrlar toponimiyasini tarixiy geografiya bilan bog‘liq holda o‘rganishi bilan ahamiyatlidir. Mualliflar geografik nomlarni aholi joylashuvi, hududlarni qayta egallash va yangi manzilgohlarning tashkil etilishi bilan bog‘liq jarayonlar doirasida tahlil qiladilar [5][2]. Maria Amélia Álvaro de Campos tomonidan Coimbra shahrining XIV–XV asrlardagi toponimiyasiga bag‘ishlangan tadqiqotda esa shahar nomlari orqali o‘rta asrlar urbanistik muhiti, hunarmandchilik faoliyati, diniy jamoalar va aholining kundalik hayoti o‘rganilgan[6] [4]. Tadqiqot mavjud ilmiy adabiyotlar va nashr etilgan toponimik materiallar asosida olib borildi. Unda mustaqil dala tadqiqoti yoki yangi statistik toponimlar korpusi shakllantirilmagan. Shuning uchun natijalar manbalarda asoslangan etimologik izohlar va ularning qiyosiy tahliliga tayanadi.

TADQIQOT VA NATIJALAR

Portugaliya hududidagi geografik nomlarning eng qadimgi qatlami Rim imperiyasi hukmronligidan avvalgi davrlarga borib taqaladi. Bu davrda Pireney yarimorolining g‘arbiy qismida turli mahalliy jamoalar yashagan bo‘lib, ularning tillari keyinchalik shakllangan toponimik tizimga muayyan ta’sir ko‘rsatgan. Ayniqsa, daryo nomlari qadimgi til xususiyatlarini saqlab qolishi bilan ajralib turadi. Daryolar tabiiy geografik obyekt sifatida uzoq vaqt davomida mavjud bo‘lganligi sababli ularning nomlari aholi tarkibi va siyosiy

[3] Rocha C. A. M. de A. Etimologia dos hidrotopónimos de Portugal Continental: história linguística de um território. – Tese de Doutoramento. – Lisboa: Universidade de Lisboa, 2017. Universitet repozitoriysi.
[4] Rocha C. Estratigrafia linguística da hidrotoponímia de Portugal continental // Revista de Estudos da Linguagem. – 2018.
[5] Fernandes M. A., Cardeira E. Notas sobre toponímia portuguesa medieval // Aproximacións á variación lexical no dominio galego-portugués. – A Coruña: Universidade da Coruña, 2017. – P. 149–174.
[6] Campos M. A. Á. de. Marcos de referência e topónimos da cidade medieval portuguesa: o exemplo de Coimbra nos séculos XIV e XV // Revista de História da Sociedade e da Cultura. – 2013.

hokimiyat o‘zgarganidan keyin ham qo‘llanishda davom etishi mumkin. Rocha Portugaliyaning shimoliy hududlaridagi ayrim gidronimlar lotin tilidan oldingi davrga mansub xususiyatlarga ega ekanligini ko‘rsatadi. Biroq bunday nomlarning barchasini muayyan qadimgi tilga bevosita bog‘lash imkoniyati mavjud emas. Ayrim etimologiyalar ilmiy munozara predmeti bo‘lib qolmoqda[7] [5]. Masalan, Douro, Tejo va Mondego kabi daryo nomlari mamlakat tarixiy geografiyasida muhim o‘rin egallaydi. Ularning qadimgi yozma shakllari nomlarning turli davrlarda qanday talaffuz qilinganini aniqlash uchun material beradi. Shu bilan birga, qadimgi yozuvdagi o‘xshashlikning o‘zi nomning aniq kelib chiqishini isbotlash uchun yetarli emas. Portugaliya gidronimiyasini tarixiy nuqtayi nazardan tahlil qilish qadimgi aholi manzilgohlari va tabiiy hududlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni o‘rganishda ham muhimdir. Suv manbalari atrofida vujudga kelgan manzilgohlar ko‘pincha daryo nomlarini o‘zlashtirgan yoki aksincha, ularning mahalliy nomlanishiga ta’sir ko‘rsatgan. Rim imperiyasining Pireney yarimoroliga kirib kelishi Portugaliya hududidagi toponimik tizimning rivojlanishida muhim bosqich bo‘ldi. Rim ma’muriyati, shaharsozlik, yo‘l qurilishi va xo‘jalik faoliyatining kengayishi natijasida lotin tili mahalliy geografik nomlar bilan aloqaga kirishdi. Lotin tilining ta’siri ayrim mavjud nomlarning yangi fonetik shaklga o‘tishida, shuningdek, yangi manzilgohlar va geografik obyektlarning nomlanishida namoyon bo‘ldi. Bunga Porto shahri nomini misol sifatida keltirish mumkin. Mazkur nom lotin tilidagi portus, ya’ni “bandargoh” so‘zi bilan bog‘liq. Tarixiy manbalardagi Portus Cale shakli esa keyinchalik Portugaliya nomining shakllanishiga asos bo‘lgan tarixiy nomlar qatoriga kiradi[8] [6]. Lisboa shahrining qadimgi Olisipo nomi ham Portugaliya toponimiyasidagi muhim tarixiy qatlamlardan biridir. Biroq uning dastlabki etimologiyasi xususida turli fikrlar mavjud. Xususan, shahar nomini afsonaviy Odissey bilan bog‘lovchi rivoyatlar tarixiy adabiyotlarda uchrasa-da, bunday talqinlarni ilmiy jihatdan tasdiqlangan etimologiya sifatida qabul qilish mumkin emas. Amílcar Guerra bu masalani qadimgi adabiy an’analar va lingvistik izohlar asosida tahlil qilgan[9] [7]. Rim davri toponimlarini o‘rganish qadimgi urbanizatsiya jarayonlarini aniqlashda ham yordam beradi. Shahar nomlari ko‘pincha siyosiy hokimiyatning almashishi, ma’muriy markazlarning rivojlanishi hamda madaniy aloqalarning kengayishini aks ettiradi. Demak, lotin tili Portugaliya toponimiyasining asosiy tarixiy qatlamlaridan birini tashkil etib, keyinchalik shakllangan portugal tilidagi geografik nomlarning rivojlanishiga mustahkam zamin yaratgan. Portugaliya geografik nomlarining shakllanishida arab tilining ta’siri alohida o‘rin tutadi. VIII asr boshlarida Pireney yarimorolining katta qismi musulmonlar hukmronligi ostiga o‘tgach, hududning siyosiy va madaniy hayotida sezilarli o‘zgarishlar yuz berdi. Bu jarayon mahalliy tillar bilan arab tilining o‘zaro munosabatini kuchaytirdi. Arab tiliga oid toponimlar ayniqsa Portugaliyaning markaziy va janubiy hududlarida ko‘proq uchraydi. Bunday nomlar ko‘pincha tabiiy geografik xususiyatlar, suv manbalari, mudofaa inshootlari, qishloq xo‘jaligi yerlari va aholi manzilgohlari bilan bog‘liq holda shakllangan. Jumladan, Algarve nomi arab tilidagi al-Gharb, ya’ni “g‘arb” ma’nosini anglatuvchi tarixiy atama bilan

[7] Rocha C. Contributos para o estudo da potamonímia portuguesa a norte do Mondego // LaborHistórico. – 2020.
[8] Guerra A. Questões míticas, literárias, toponímicas e étnicas da Lisboa pré-romana // Lisboa romana, Felicitas Iulia Olisipo: território e memória. – Casal de Cambra: Caleidoscópio, 2020. – P. 98–111.
[9] Guerra A. Questões míticas, literárias, toponímicas e étnicas da Lisboa pré-romana // Lisboa romana, Felicitas Iulia Olisipo: território e memória. – Casal de Cambra: Caleidoscópio, 2020. – P. 98–111.

bog‘liq. Bu nom musulmon Andalusi geografiyasida hududning g‘arbiy qismiga nisbatan qo‘llangan tushuncha bilan aloqadordir[10] [8]. Arab tilining toponimik ta’siri faqat alohida so‘zlarning o‘zlashtirilishi bilan cheklanmagan. Ayrim geografik nomlar mahalliy tilning fonetik qonuniyatlariga moslashgan, boshqalari esa uzoq vaqt davomida o‘zining qadimgi tarkibiy qismlarini saqlab qolgan. Masalan, Odemira va Odesseixe nomlaridagi ode- unsuri arab tilidagi wadi, ya’ni daryo yoki vodiy tushunchasi bilan bog‘liq. Portugaliya gidronimiyasini o‘rgangan Rocha mazkur shakllar arabcha geografik atamalarning mahalliy til muhitiga moslashuvini aks ettirishini qayd etadi[11] [1]. Bunday nomlar aholining tabiatdan foydalanish tajribasi hamda hududni geografik jihatdan idrok etish usullarini o‘rganishda muhimdir. Ayniqsa, suv tanqisligi nisbatan kuchliroq seziladigan janubiy hududlarda daryo, vodiy va sug‘orish bilan bog‘liq nomlarning mavjudligi tarixiy xo‘jalik faoliyatini tushunishga yordam beradi. Shu bilan birga, arab tiliga o‘xshash shaklga ega har qanday toponimni bevosita arabcha kelib chiqishga mansub deb hisoblash to‘g‘ri emas. David Peterson shimoliy Pireney hududlaridagi arabcha ko‘rinishga ega nomlarni tahlil qilib, ularning shakllanishida aholi migratsiyasi, madaniy aloqalar va mahalliy jamoalarning til o‘zgarishlari turlicha rol o‘ynaganligini ko‘rsatgan[12] [9]. Demak, Portugaliya toponimiyasidagi arabcha qatlamni o‘rganishda tarixiy davr, geografik joylashuv va til taraqqiyotini birgalikda hisobga olish zarur. Portugaliya tarixida o‘rta asrlar toponimik tizimning qayta shakllanishi bilan tavsiflanadi. Xristian qirolliklarining janubga kengayishi, yangi aholi manzilgohlarining tashkil etilishi va yer egaligi munosabatlarining o‘zgarishi geografik nomlarning rivojlanishiga ta’sir ko‘rsatdi. Bu davrda galisiy-portugal tili keng tarqalib, keyinchalik portugal tilining mustaqil rivojlanishi uchun asos bo‘ldi. Yangi til muhiti mahalliy joy nomlarining talaffuzi va yozilishiga ta’sir etgan bo‘lsa-da, ilgari shakllangan ko‘plab toponimlar saqlanib qolgan. Fernandes va Cardeira o‘rta asr Portugaliyasidagi geografik nomlarning hududiy tarqalishini aholini qayta joylashtirish jarayonlari bilan bog‘liq holda izohlaydilar. Ularning tadqiqotida arab, andalusiy romantika va galisiy-portugal tillari bilan bog‘liq nomlar bir hududning turli tarixiy bosqichlarini aks ettirishi ko‘rsatiladi[13] [2]. Shahar toponimiyasida esa diniy muassasalar, bozorlar, hunarmandchilik ustaxonalari, ko‘chalar va maydonlar nomlari muhim o‘rin egallagan. Bunday nomlar o‘rta asr shaharlarining ijtimoiy tarkibi va iqtisodiy hayotini yorituvchi manbalardan hisoblanadi. Masalan, Coimbra shahrining XIV–XV asrlardagi toponimiyasini tahlil qilgan Álvaro de Campos geografik nomlarda tabiiy landshaft, me’moriy inshootlar, kasb-hunar faoliyati hamda turli diniy va etnik jamoalarning izlari aks etganini ko‘rsatadi[14] [4]. Bu holat geografik nomlarning nafaqat joyni belgilash, balki uning ijtimoiy vazifasi va tarixiy xususiyatlarini ifodalash imkoniyatiga ham ega ekanligini tasdiqlaydi.

Portugaliya toponimiyasining tarixiy rivojlanishi shuni ko‘rsatadiki, geografik nomlar muayyan davrning siyosiy hokimiyati yoki hukmron tiligagina bog‘liq holda shakllanmaydi.

10

11 Rocha C. Estratigrafia linguística da hidrotoponímia de Portugal continental // Revista de Estudos da Linguagem. – 2018.

12 Peterson D. The men of wavering faith: on the origins of Arabic personal and place names in the Duero Basin // Journal of Medieval Iberian Studies. – 2011.

13 Fernandes M. A., Cardeira E. Notas sobre toponímia portuguesa medieval // Aproximacións á variación lexical no dominio galego-portugués. – A Coruña: Universidade da Coruña, 2017. – P. 149–174.

14 Campos M. A. Á. de. Marcos de referência e topónimos da cidade medieval portuguesa: o exemplo de Coimbra nos séculos XIV e XV // Revista de História da Sociedade e da Cultura. – 2013.

Ularning rivojlanishida mahalliy aholining kundalik muloqoti, xo‘jalik faoliyati, madaniy an’analari va tarixiy xotirasi ham muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalarini umumlashtirish orqali Portugaliya toponimik tizimining uchta asosiy xususiyatini ajratish mumkin. Birinchidan, geografik nomlarda tarixiy uzluksizlik mavjud. Qadimgi daryo nomlarining saqlanib qolishi til va siyosiy tuzum o‘zgargan sharoitda ham ayrim geografik atamalar uzoq vaqt davomida yashab qolishini ko‘rsatadi. Ikkinchidan, Portugaliya toponimiyasi lingvistik qatlamlarning o‘zaro ta’siri natijasida shakllangan. Lotin-romantika va arab tiliga oid unsurlar, shuningdek, qadimgi mahalliy nomlar yagona geografik makonda birgalikda uchraydi. Bu hodisa mamlakatning ko‘p asrlik madaniy aloqalarini aks ettiradi. Uchinchidan, geografik nomlarning hududiy tafovuti tarixiy jarayonlarning turli mintaqalarda bir xil kechmaganligini ko‘rsatadi. Rocha tadqiqotlarida shimoliy va janubiy Portugaliya gidronimlari o‘rtasidagi farqlar aynan til qatlamlari va tarixiy o‘zgarishlar bilan bog‘liq holda tushuntirilgan[15] [5; 10]. Shu bilan birga, toponimlarning kelib chiqishini aniqlashda ayrim metodologik cheklovlar mavjud. Geografik nomning hozirgi shakli har doim ham uning dastlabki ma’nosini to‘liq saqlab qolmaydi. Fonetik o‘zgarishlar, xalq etimologiyasi va turli tillarning o‘zaro ta’siri nomning tarixiy tarkibini murakkablashtirishi mumkin. Shuning uchun toponimik tadqiqotlarda yozma manbalar, qadimgi xaritalar, arxeologik ma’lumotlar va tilshunoslik natijalarini birgalikda o‘rganish zarur. Bunday yondashuv yuzaki o‘xshashliklarga asoslangan xulosalarning oldini oladi. Geografik nomlar madaniy merosning muhim tarkibiy qismi sifatida ham baholanishi lozim. BMTning Geografik nomlar bo‘yicha ekspertlar guruhi — UNGEGN geografik nomlarni standartlashtirish davlat boshqaruvi, kartografiya, navigatsiya va mahalliy madaniy an’analarni saqlash uchun ahamiyatli ekanini ta’kidlaydi[16] [11]. Portugaliya misolida bu masala ayniqsa dolzarbdir. Chunki geografik nomlarning turli tarixiy qatlamlari mamlakatning madaniy rang-barangligini aks ettiradi. Toponimlarni ilmiy asosda o‘rganish ularning asl shakllari, tarixiy ma’nolari va mahalliy xususiyatlarini kelajak avlodlarga yetkazish imkoniyatini kengaytiradi.

XULOSA

Portugaliya toponimiyasini tarixiy-lingvistik nuqtayi nazardan o‘rganish mamlakat geografik nomlari uzoq davom etgan siyosiy, madaniy va til jarayonlari natijasida shakllanganligini ko‘rsatdi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, quyidagi xulosalarga kelindi. Birinchidan, Portugaliya toponimiyasi qadimgi mahalliy til qatlamlari, lotin-romantika muhiti, arab tili va o‘rta asrlardagi galisiy-portugal tilining o‘zaro ta’siri asosida rivojlangan. Ushbu qatlamlar mamlakatning turli hududlarida bir xil darajada namoyon bo‘lmagan. Ikkinchidan, gidronimlar Portugaliya hududining qadimgi lingvistik tarixini o‘rganishda muhim manba hisoblanadi. Ayrim daryo nomlarining qadimgi shakllari saqlanib qolganligi tarixiy uzluksizlik hodisasini tasdiqlaydi. Uchinchidan, Rim davri toponimlari shaharlarning shakllanishi, transport yo‘llari va ma’muriy markazlarning rivojlanishi bilan bog‘liq jarayonlarni yoritadi. Arab tiliga oid geografik nomlar esa ayniqsa janubiy hududlarning tarixiy-madaniy taraqqiyotini o‘rganishda ahamiyatlidir. To‘rtinchidan, o‘rta asrlardagi migratsiya, hududlarning qayta egallanishi va

[15] Rocha C. Contributos para o estudo da potamonímia portuguesa a norte do Mondego // LaborHistórico. – 2020.
[16] United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN). Toponymic Guidelines for Map and Other Editors for International Use. – United Nations Statistics Division.

shaharlarning rivojlanishi geografik nomlarning fonetik hamda semantik o‘zgarishiga ta’sir ko‘rsatgan. Beshinchidan, Portugaliya toponimiyasini o‘rganishda tarixiy-qiyosiy va lingvogeografik metodlarni uyg‘unlashtirish muhimdir. Ayniqsa, geografik nomlarning kelib chiqishi bo‘yicha mavjud ilmiy qarashlarni bir nechta mustaqil manba asosida tekshirish zarur. Umuman olganda, Portugaliya toponimiyasi mamlakatning tarixiy xotirasi va madaniy merosini o‘zida mujassamlashtirgan muhim manbalar majmuasidir. Uni tizimli o‘rganish Yevropa tarixiy geografiyasi, tillararo aloqalar va etnomadaniy jarayonlar haqidagi ilmiy tasavvurlarni kengaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YHATI

1. Rocha C. Estratigrafia linguística da hidrotoponímia de Portugal continental // Revista de Estudos da Linguagem. – 2018.
2. Fernandes M. A., Cardeira E. Notas sobre toponímia portuguesa medieval // Aproximacións á variación lexical no dominio galego-portugués. – A Coruña: Universidade da Coruña, 2017. – P. 149–174.
3. Rocha C. A. M. de A. Etimologia dos hidrotopónimos de Portugal Continental: história linguística de um território. – Tese de Doutoramento. – Lisboa: Universidade de Lisboa, 2017. Universitet repozitoriysi.
4. Campos M. A. Á. de. Marcos de referência e topónimos da cidade medieval portuguesa: o exemplo de Coimbra nos séculos XIV e XV // Revista de História da Sociedade e da Cultura. – 2013.
5. Rocha C. Contributos para o estudo da potamonímia portuguesa a norte do Mondego // LaborHistórico. – 2020.
6. Guerra A. Questões míticas, literárias, toponímicas e étnicas da Lisboa pré-romana // Lisboa romana, Felicitas Iulia Olisipo: território e memória. – Casal de Cambra: Caleidoscópio, 2020. – P. 98–111.
7. Algarvio // Dicionário Infopédia da Língua Portuguesa. – Porto: Porto Editora.
8. Peterson D. The men of wavering faith: on the origins of Arabic personal and place names in the Duero Basin // Journal of Medieval Iberian Studies. – 2011.
9. Rocha C. Towards an outline of central and southern Portugal potamonymy // Domínios de Lingu@gem. – 2021. – Vol. 15, № 2. – P. 525–570.
10. United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN). Toponymic Guidelines for Map and Other Editors for International Use. – United Nations Statistics Division.